

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 78/2022-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., Havlíčkova 16, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 7Csp/51/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 7Csp/51/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 7Csp/51/2017 **prikazuje** konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **1 500 eur**, ktoré je Okresný súd Bratislava III **povinný** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Bratislava III je **povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **460,90 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7Csp/51/2017. Navrhuje prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov, priznať mu finančné zadosťučinenie v sume 7 000 eur a náhradu trov konania.

2. Sťažovateľ sa žalobou z 26. mája 2017 v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 7Csp/51/2017 voči žalovanému ([REDACTED]) domáha určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere z apríla 2015, na základe ktorej mu bol poskytnutý úver vo výške 19 000 eur. Okresný súd 24. mája 2019 zaslal žalovanému žalobu spolu s výzvou na vyjadrenie sa k žalobe. Vyjadrenie žalovaného bolo doručené 12. júna 2019 a okresný súd ho 15. augusta 2019 zaslal sťažovateľovi. Repliku doručil sťažovateľ okresnému súdu 30. augusta 2019. Okresný súd ju zaslal žalovanému 29. januára 2020. Okresný súd 10. novembra 2021 nariadil vo veci pojednávanie na 30. marec 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že k porušeniu označených práv došlo nečinnosťou, neefektívnou a nesústredenou činnosťou okresného súdu. Sťažovateľ sa žalobou z 26. mája 2017 v napadnutom konaní domáha určenia, že zmluva o spotrebiteľskom úvere je bezúročná a bez poplatkov. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti celková dĺžka konania predstavuje 4 roky a 6 mesiacov. V napadnutom konaní bol nariadený jediný termín pojednávania (18. novembra 2021), a to na 30. marec 2022. Predmetnú vec nemožno hodnotiť po právnej ani faktickej stránke ako zložitú, keďže ide o štandardný spotrebiteľský spor. Neprimeraná dĺžka napadnutého konania nepochybne nebola vyvolaná správaním sťažovateľa. Konečné vyriešenie sporu je pre sťažovateľa mimoriadne významné, a to nielen z finančného hľadiska. Za primerané okolnostiam veci sťažovateľ považuje finančné zadosťučinenie v sume 7 000 eur.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Okresný súd k sťažnosti poukázal na vyjadrenie zákonného sudcu. Zákonný sudca vo svojom vyjadrení uviedol chronologický prehľad úkonov okresného súdu a strán sporu v napadnutom konaní, poukázal tiež na zmeny zákonného sudcu v napadnutom konaní. Konštatoval, že 5. mája

2021 mu bolo pridelených viac ako 300 vecí (vrátane vecí sťažovateľa), z toho viac ako 30 vecí bolo starších ako vec sťažovateľa, pričom týmto starším veciam musel dať na účel ich prejednaní a rozhodnutia prednosť.

III.2. Replika sťažovateľa:

5. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že zotrváva na skutkovej, vecnej a právnej argumentácii obsiahnutej v podanej ústavnej sťažnosti. V období od 8. decembra 2017 do 14. marca 2019, na ktoré poukazuje aj okresný súd, nebol vykonaný akýkoľvek úkon vo veci samej, čo je z ústavnoprávneho hľadiska neprípustné. Zákonný sudca, ktorému bola vec sťažovateľa pridelená 5. mája 2021, nariadil pojednávanie až na 30. marec 2022, a to 10. novembra 2021. Uvedené podľa názoru sťažovateľa poukazuje na nesústreďené a neefektívne konanie okresného súdu. Napadnuté konanie dosiaľ trvá 4 roky 10 mesiacov a 26 dní, pričom ešte nie je ukončené.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 38 ods. 2 listiny) osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv neexistuje zásadnejšia odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

7. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

9. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietáhom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

10. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ide v napadnutom konaní o civilné sporové konanie, sťažovateľ sa žalobou domáha určenia, že zmluva o spotrebiteľskom úvere je bezúročná a bez poplatkov. Ide teda o spotrebiteľský spor, pričom takýto druh sporov patrí do bežnej agendy všeobecných súdov. Spotrebiteľské spory tvoria opakovane predmet judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ako aj Súdneho dvora Európskej únie. Právna ani skutková zložitosť preto nie je daná samotnou povahou sporu. Ústavný súd nezistil v tomto konkrétnom prípade právnu ani skutkovú zložitosť, okresný súd nepredniesol v tomto zmysle žiadny argument.

11. Ústavný súd posudzuje pri ústavných sťažnostiach na prietahy v konaní aj význam konania pre sťažovateľa. Ústavný súd v tomto smere konštatuje, že aj keď je pre samotného sťažovateľa predmet sporu nepochybne dôležitý, nepatrí do kategórie najcitlivejších konaní, ktoré by si vyžadovali zo strany vo veci konajúceho súdu osobitný prístup (ako to je napríklad v prípade pracovnoprávných sporov alebo v konaniach vo veci starostlivosti o maloletých).

12. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným prietahom.

13. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

14. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v napadnutom konaní, ústavný súd zistil nečinnosť aj neefektívnu činnosť okresného súdu. Okresným súdom bola 10. augusta 2017 vyhotovená výzva pre žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe, ktorá mala byť podľa pokynu vyššieho súdneho úradníka zaslaná spolu so žalobou žalovanému. Na podnet vyššieho súdneho úradníka z marca 2019 však bolo 8. apríla 2019 okresným súdom zistené, že výzva pre žalovaného z 10. augusta 2017 so žalobou nebola žalovanému zaslaná. Žaloba spolu s výzvou na vyjadrenie bola napokon žalovanému odoslaná až 24. mája 2019, teda po dvoch rokoch od začatia konania (26. mája 2017). Uvedený postup okresného súdu pri doručovaní žaloby žalovanému je nutné vyhodnotiť ako neefektívny. Nečinnosťou okresného súdu sa vyznačuje obdobie od 19. septembra 2019 (pokyn vyššieho súdneho úradníka na doručenie repliky sťažovateľa žalovanému) do 29. januára 2020 (odoslanie repliky sťažovateľa žalovanému), a tiež od 11. marca 2020 (pokyn vyššieho súdneho úradníka na predloženie veci zákonnému sudcovi na nariadenie pojednávania) do 10. novembra 2021 (nariadenie pojednávania okresným súdom na 30. marec 2022). Napadnuté konanie je tak poznačené neefektívnou činnosťou a nečinnosťou okresného súdu v trvaní cca 4 rokov, čo predstavuje prevažnú časť doterajšej celkovej dĺžky napadnutého konania. Konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené. Ústavný súd konštatuje, že zistené zbytočné prietahy zapríčinené okresným súdom sa vyznačujú intenzitou dosahujúcou ústavnoprávnu relevanciu.

15. K obrane okresného súdu poukazujúcej na jeho zaťaženosť z hľadiska množstva prejednávanej agendy, na personálne zmeny, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej organizačné, personálne či technické problémy všeobecných súdov nemôžu byť na úkor práv účastníkov konania, nezbavujú štát zodpovednosti za prietahy v súdnom konaní, v dôsledku čoho takéto argumenty neobstoja (napr. III. ÚS 17/02).

16. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľa postupom okresného súdu v napadnutom konaní (bod 1 výroku nálezu).

17. Napadnuté konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené, vo veci zatiaľ nebol vyhlásený rozsudok. Vychádzajúc z uvedeného a zo zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal, aby okresný súd v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

19. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 7 000 eur, poukazujúc na charakter predmetu napadnutého konania, obdobie právnej neistoty sťažovateľa, aktívne správanie sťažovateľa, celkovú dĺžku napadnutého konania, neefektívny a nesústreďovaný postup okresného súdu. Dôvodí, že s poukazom na žalobu podanú 14. januára 2015 vyčísluje spravodlivú výšku finančného zadosťučinenia k času podania ústavnej sťažnosti za 6 rokov a 10 mesiacov.

20. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

21. Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení bral do úvahy celkovú dĺžku konania pred okresným súdom, konštatovanú nečinnosť, neefektívnu činnosť okresného súdu, charakter napadnutého konania, význam konania pre sťažovateľa (žalobou sa sťažovateľ de facto domáha deklarovania, či má povinnosť zaplatiť okrem istiny úveru aj sumu 12 278,96 eur, pozn.), ďalšie konkrétne okolnosti prípadu.

22. Ústavný súd dáva do pozornosti, že zo spisu okresného súdu nevyplýva, že by sťažovateľ v priebehu napadnutého konania (okrem urgencie z 9. augusta 2017, teda podanej menej ako 3 mesiace po začatí konania) urgoval nariadenie pojednávania, rozhodnutie vo veci, pričom z ústavnej sťažnosti, vyjadrení účastníkov ani zo spisu okresného súdu nevyplýva ani to, že by sťažovateľ podal sťažnosť na prietahy predsedovi okresného súdu v napadnutom konaní podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Uvedené nesvedčí o takej miere ťaživosti právnej neistoty na sťažovateľa, ktorá by si vyžadovala priznanie finančného zadosťučinenia v sťažovateľom požadovanej výške. V tomto smere ústavný súd zároveň dodáva, že obsah ústavnej sťažnosti nenasvedčuje tomu, že sa vyčíslenie požadovaného finančného zadosťučineniu odvíja od okolností napadnutého konania. V ústavnej sťažnosti totiž vo vzťahu k finančnému zadosťučineniu sťažovateľ uvádza, že konanie bolo začaté 14. januára 2015 a prebieha 6 rokov a 10 mesiacov. Ako však vyplýva zo spisu okresného súdu, napadnuté konanie bolo začaté 26. mája 2017, teda v čase podania ústavnej sťažnosti prebiehalo 4 roky a 6 mesiacov. Ústavný súd tiež poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľ prišiel k podaniu ústavnej sťažnosti 3. decembra 2021, teda až v čase, keď už mal vedomosť o nariadení pojednávania okresným súdom na 30. marec 2022 (predvolanie na pojednávanie bolo sťažovateľovi doručené v novembri 2021).

23. Na základe uvedeného ústavný súd považuje za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadostučinenie v sume 1 500 eur za prieťahy v konaní spôsobené postupom okresného súdu (bod 3 výroku nálezu). Vzhľadom na to, že sťažovateľ žiadal priznať finančné zadostučinenie vo výške 7 000 eur, ústavný súd ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

24. Ústavný súd priznal podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 460,90 eur (bod 4 výroku nálezu).

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu). Právny zástupca sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena advokáta zvyšuje o 20 % DPH (76,82 eur). Náhradu za úkon právnej služby – repliku doručenú ústavnému súdu 24. marca 2022, ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože jej obsah nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. apríla 2022

Peter Straka
predseda senátu